

เอกลักษณ์ในการบรรเลงกลองม้งคละ
ของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละ จังหวัดพิษณุโลก
The Uniqueness of Mangkla Drum Performance of
The Mangkla Folk Music Club, Phitsanulok Province

ณัฐนิช นักปี^{1*} นพดล พันธุ์เพ็ชร² และกมลธรรม เกื้อบุตร³

Nattanit Nakpee^{4*}, Nopphadon Phanphet⁵, and Kamontam Kuabutr⁶

(Received: 2 January 2025; Revised: 4 August 2025; Accepted: 22 August 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเอกลักษณ์การบรรเลงกลองม้งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละ จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์โน้ตดนตรี ผลการวิจัยพบว่าเอกลักษณ์การบรรเลงกลองม้งคละสามารถแบ่งได้เป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้สัญญาณ ได้แก่ การตีรัวเพื่อเริ่มเพลง เปลี่ยนเพลง และจบเพลง 2) ด้านสำเนียงการบรรเลง คือ การตีกรออย่างสม่ำเสมอ เป็นลักษณะเฉพาะที่สืบทอดกันมา 3) ด้านการสร้างวินัยและความรับผิดชอบ นักดนตรีต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถบรรเลงได้อย่างราบรื่นและสอดคล้องกับวง 4) ด้านธรรมเนียมปฏิบัติ คือการยึดถือแบบแผนการบรรเลงเพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับบทบาทของเครื่องดนตรีอื่น และ 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ นักดนตรีต้องมีความสามารถในการค้นคว้าพัฒนาจังหวะเพื่อสร้างสีสันให้กับบทเพลง เอกลักษณ์ทั้งห้านี้สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ความสามารถของนักดนตรี และการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านในบริบทของจังหวัดพิษณุโลกอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: กลองม้งคละ, ดนตรีพื้นบ้าน, พิษณุโลก

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำหลักสูตรดนตรีสากล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

⁴ Associate Professor Dr., Department of Music, Faculty of Humanities, Naresuan University

⁵ Assistant Professor, Western Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

⁶ Assistant Professor Dr., Western Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

* Corresponding author, E-mail: seung_n@hotmail.com

Abstract

This study aims to examine the uniqueness of the Mangkla drum performance by the Mangkla Folk Music Club in Phitsanulok Province using a qualitative research approach. Data were collected through structured interviews, participant observation, and rhythmic notation analysis. The findings identify five key characteristics of Mangkla drumming: (1) Signal cues, where drummers use rolls to initiate, transition, and conclude pieces; (2) Articulation, using consistent “kro” strokes that reflect long-standing traditions; (3) Discipline and responsibility, where performers engage in continuous practice to maintain rhythmic cohesion; (4) Conventional practice, in which performers adhere to established roles to avoid overlapping with other percussion instruments; and (5) Creativity, demonstrated through improvisation that enhances musical expression. These characteristics reflect local musical wisdom, the performers’ technical skills, and the cultural continuity of Northern Thai folk music. The study contributes to preserving this musical heritage for future generations.

Keywords: Mangkla drum, Folk music, Phitsanulok

บทนำ

ดนตรีพื้นบ้านเป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของกลุ่มนักดนตรีชาวบ้านทั้งการบรรเลงและการสืบทอดต่อกันมาในกลุ่มวัฒนธรรมของตน ซึ่งเครื่องดนตรีที่มีบทบาทจะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีกระทบจำพวกกลอง กรับ ฉาบ และโหม่ง เป็นต้น ส่วนเครื่องเป่าคือ ปี่ ใช้บรรเลงประสมวง ในประเทศไทยนั้น วัฒนธรรมในรูปแบบวงดนตรีพื้นบ้านที่เป็นลักษณะวงปี่กลองยังปรากฏให้เห็นอยู่หลากหลายพื้นที่ เช่น ภาคกลางและภาคอีสานจะพบเห็นเป็นวงกลองยาว ภาคใต้เป็นทับ กลองชาตรี กลองโพน เป็นต้น ส่วนภาคเหนือเป็นกลองสะบัดชัย กลองปี่จ่า เป็นต้น จากพื้นที่ภาพรวมของภาคเหนือ ถ้าหากกล่าวถึงพื้นที่ในเขตภาคเหนือตอนล่างที่มีวัฒนธรรมร่วมในเรื่องวงปี่กลอง ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดพิษณุโลก โดยทั้ง 3 จังหวัดนี้มีอาณาเขตติดต่อกัน และพบเห็นวัฒนธรรมวงดนตรีประเภทนี้ คือ วงดนตรีม้งคละ ที่ยังคงมีการอนุรักษ์และสืบทอดการบรรเลงมาอย่างยาวนาน

พิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีวัฒนธรรมของดนตรีม้งคละและเป็นพื้นที่ที่มีชมรมอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางของนักดนตรีม้งคละของจังหวัดในปัจจุบัน รวมทั้งนักวิจัยจำนวนมากที่ได้ทำการศึกษาในมิติอื่นของดนตรีม้งคละ เช่น Bunmuang (2019) ศึกษาวิจัยเรื่อง ม้งคละพิษณุโลก: การประสมวง พิธีกรรม และความเชื่อ และ Teerakul (2019) ศึกษาดนตรีม้งคละเรื่อง กลองยืน กลองหลอนบทเพลงม้งคละดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือตอนล่าง เป็นต้น อีกทั้งชมรมดังกล่าวเป็นที่ยอมรับในสังคมทั้งระดับชาวบ้านและระดับจังหวัด ชมรมนี้ยังคงไว้ทั้งการประกอบพิธีกรรมการไหว้ครูและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมด้านดนตรีม้งคละ โดยดนตรีม้งคละ หรือที่เรียกว่า วงปี่กลองนั้นเป็นการประสมวงด้วย

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี คือ กลองยืน กลองหลอน กลองมิ่งคละ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ฆ้อง และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า คือ ปี่ การบรรเลงเพลงต่าง ๆ ใช้จังหวะกลองเป็นหลัก ดังนั้นเทคนิคการตีกลองของผู้บรรเลงจึงมีความแตกต่างกันและเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ กระสวนจังหวะหลักของเพลงในดนตรีมิ่งคละมาจากกลองยืนและสอดแทรกกระสวนจังหวะที่หยอกล้อด้วยกลองหลอน ส่วนกลองมิ่งคละจะมีกระสวนจังหวะที่เป็นการแปร เพื่อสอดแทรก สอดรับกับกลองยืนและกลองหลอนอีกส่วนหนึ่ง

กลองมิ่งคละ เป็นกลองที่มีขนาดเล็ก หน้ากลองหุ้มด้วยหนัง บรรเลงด้วยการใช้ไม้หวายที่ปลายพันด้วยเชือกจำนวน 2 อัน ตีลงบนหน้ากลอง เมื่อตีจะเกิดเสียงดังกรึก ๆ บางท้องถิ่นเรียกกลองมิ่งคละว่า กลอง “กรึก” หรือ “มิ่งคละ” (Department of Cultural Promotion, 2024) มีการบรรเลงเป็นกระสวนจังหวะที่สอดแทรกเข้าไปให้เกิดความเข้าใจ สนุกสนานมากยิ่งขึ้น การบรรเลงกลองมิ่งคละมีทั้งวิธีการตีรัว ตีกรอ และตีซัด ซึ่งเกิดขึ้นจากลีลาของผู้บรรเลงประกอบกับความสามารถด้านทักษะการตีของผู้บรรเลงที่ฝึกฝนอย่างเชี่ยวชาญ ผู้บรรเลงกลองมิ่งคละต้องเข้าใจในบทเพลงที่เป็นจังหวะหลักด้วย เพราะจะทำให้การตีสอดรับกับจังหวะหลักเป็นไปได้อย่างกลมกลืนและสัมพันธ์กัน แม้ว่าการบรรเลงกระสวนจังหวะของกลองมิ่งคละจะมีรูปแบบที่เป็นอิสระ อย่างไรก็ตามผู้บรรเลงจะต้องมีความเข้าใจว่าท่อนเพลงใดคือการบรรเลงแบบหยอกล้อ เพื่อให้การบรรเลงมีความสนุกสนานมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการบรรเลงกลองมิ่งคละจึงเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ การบรรเลงกลองมิ่งคละสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) แบบสั้น โดยการบรรเลงจะลงจบที่ละเพลง 2) แบบยาว เป็นการบรรเลงบทเพลงแบบต่อเนื่องติดต่อกันหลายเพลง ในแต่ละช่วงมีการเชื่อมโยงกันอย่างกลมกลืน เป็นการทำหน้าที่ของการบรรเลงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความชำนาญของผู้บรรเลงที่ต้องผ่านการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจนเกิดทักษะนี้ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงนัยสำคัญที่แฝงอยู่จนเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจในกลองมิ่งคละ ของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลก

จากที่มาและความสำคัญนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเอกลักษณ์การบรรเลงกลองมิ่งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลกในแง่มุมต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาเป็นแบบแผนที่ยึดถือปฏิบัติและยอมรับกันในสังคมดนตรี สะท้อนถึงภูมิปัญญา ไหวพริบ และการอนุรักษ์ มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างสมบูรณ์ โดยผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะแสดงถึงคุณค่า ขนบธรรมเนียม การปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงกลองมิ่งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลก เพื่ออนุรักษ์ให้ดำรงไว้ในวัฒนธรรมดนตรีมิ่งคละแก่ผู้ที่สนใจศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเอกลักษณ์การบรรเลงกลองมิ่งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวางแผนงานเบื้องต้นเพื่อค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ก่อนจะทำารลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งในการทบทวนวรรณกรรมนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้ในงานวิจัย ดังนี้ 1. ทฤษฎีมานุษยวัฒนธรรมสัมพันธ์ 2. ทฤษฎีหน้าที่นิยม 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและคัดเลือกบุคคล แบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ นักดนตรีวงม้งคละในชมรมอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัด พิษณุโลกที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน และมีประสบการณ์การแสดงในงานต่าง ๆ ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป แบ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านกลองยี่นและกลองหลอน จำนวน 5 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านกลองม้งคละ จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้านเครื่องประกอบจังหวะได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง จำนวน 2 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากแนวคำถามสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีการ ตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์วิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และการ สัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการในลักษณะการพูดคุยกับกลุ่มบุคคลข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นและ ครอบคลุมกับประเด็นที่ต้องการศึกษา รวมทั้งใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการบรรเลงดนตรี ม้งคละ นอกจากนี้ผู้วิจัยบันทึกข้อมูลเป็นภาพถ่าย เสียง วิดิทัศน์ และจดบันทึก เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนจึงนำ ข้อมูลทั้งหมดมาจัดกระทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เรียบเรียงเชื่อมโยง และตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องโดยกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรี และกลุ่มนักวิชาการด้านดนตรี เพื่อให้ข้อมูลในการวิเคราะห์คลาดเคลื่อนน้อยที่สุด

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีหน้าที่นิยมของ Santasombat (1994) ทฤษฎีมานุษยวัฒนธรรมสัมพันธ์ของ Pidokrajt (2020) และทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรีตะวันตก ของ Saktiyanurak (2001) เพื่อนำมาใช้เป็น แนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบจังหวะกลองม้งคละ กลองยี่น กลองหลอน โดยถอดรูปแบบจังหวะของกลอง เป็นโน้ตสากล เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์ในการบรรเลงกับบทบาทหน้าที่ของกลองม้งคละ ในชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก แล้วสรุปผลและอภิปรายผลตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

ดนตรีม้งคละที่ใช้บรรเลงในชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก ปรากฏข้อมูลบทเพลงที่ใช้ บรรเลงทั้งหมด 38 เพลง แต่จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก พบว่าใน ปัจจุบัน (พ.ศ. 2567) นักดนตรีสามารถบรรเลงบทเพลงได้ 14 เพลงคือ เพลงไม้หนึ่ง เพลงไม้สาม เพลงไม้สี่ เพลงครุฑราชเหยียบกรวด เพลงพญาเดิน เพลงสาวน้อยประแป้ง เพลงเวียนโบสถ์ เพลงบัวลอย เพลงแก้งตก ปลัก เพลงนมนยานกระบี่ เพลงคางคกเข็ดเขี้ยว เพลงสาธิตกลิมตง เพลงข้ามรับ-ข้ามส่ง และเพลงปลัก ใหญ่ ซึ่งเพลงทั้งหมดนี้ยังคงใช้ในการฝึกซ้อม การถ่ายทอด การประกอบพิธีกรรม และใช้ในงานสำคัญต่าง ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยจึงนำบทเพลงดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาเอกลักษณ์ของการบรรเลงกลองม้งคละที่

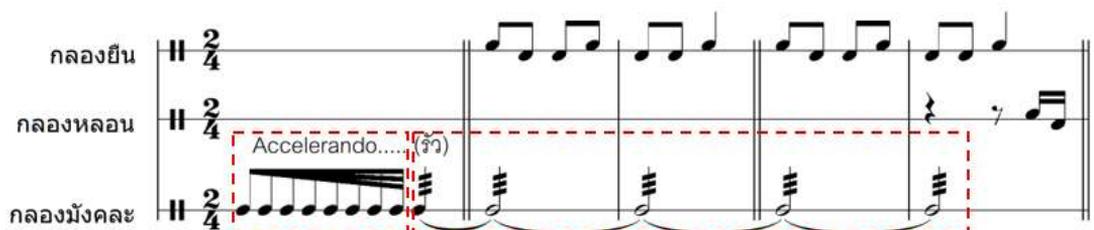
สอดแทรกอยู่ในบทเพลงต่าง ๆ ทั้งนี้ในการนำเสนอผลการวิจัยจะขอนำเสนอตัวอย่างบทเพลงเพียงบางส่วนตามความเหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

กลองม้งคละเป็นกลองที่มีเสียงเล็ก ดังกังวาน โดดเด่น แทรกเสียงของกลองอื่นและกลองหลอนอย่างชัดเจน ส่วนการบรรเลงเพลงนั้นกลองอื่นและกลองหลอนทำหน้าที่เป็นจังหวะหลักและลือกันในเพลง ดังนั้นผู้บรรเลงกลองม้งคละจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านของรูปแบบกระบวนจังหวะของกลองอื่นและกลองหลอนด้วยเพื่อความเข้าใจในการแปรกระบวนจังหวะได้อย่างลงตัวในเพลง อีกทั้งยังต้องคิดและสร้างสรรค์รูปแบบกระบวนจังหวะในขณะนั้นเพื่อให้การบรรเลง สนุกสนาน เนื่องจากเสียงของกลองม้งคละมีความดังและมีลีลาการบรรเลงที่หลากหลาย เช่น การตีรัว การตีกรอ และการตีชุด

จะเห็นได้ว่ากลองม้งคละมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรเลงของวงดนตรีม้งคละซึ่งมีเอกลักษณ์ในการบรรเลงและมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เอกลักษณ์การบรรเลงกลองม้งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก สรุปได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการให้สัญญาณ (Signal)

กลองม้งคละมีบทบาทหน้าที่เป็นสัญญาณการให้สัญญาณของการบรรเลงนำขึ้นเพลง การเชื่อมต่อระหว่างเพลง และการบรรเลงจบเพลง โดยพบว่าก่อนบรรเลงเพลงทุกครั้ง นักดนตรีจะบรรเลงกลองม้งคละ โดยเริ่มตีกลองม้งคละจากจังหวะช้าแล้วจึงค่อย ๆ เร่งขึ้นไปจนถึงระดับเร็ว (Accelerando) ในลักษณะตีรัว การตีรัว คือการตีเพื่อรอกกลองอื่น กลองหลอนและเครื่องประกอบจังหวะต่าง ๆ ตีขึ้นเพื่อตั้งจังหวะในเพลง สอดแทรกตรงช่วงเสียงการตีรัวของกลองม้งคละ เพื่อเริ่มทำการแสดงและบรรเลงประกอบพิธีกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งในบทความนี้กำหนดให้สัญญาณโน้ตแสดงถึงการตีรัว คือ ดังตามภาพตัวอย่างโน้ตในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ตัวอย่างโน้ตกลองม้งคละช่วงขึ้นเพลงในเพลงไม้สี่

(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

จากนั้นใช้ตีกลองม้งคละเพื่อเป็นสัญญาณบอกช่วงต่อเพลงเพลง โดยการบรรเลงทุกครั้งนักดนตรีจะต้องตระหนักว่า นักดนตรีนั้นจะต้องบรรเลงเพลงให้ต่อเนื่องกันจากหลายบทเพลง ซึ่งช่วงของการเปลี่ยน

ไปอีกเพลงนั้นต้องทำการบรรเลงเปลี่ยนเพลงให้ราบรื่น ไม่ให้การบรรเลงเกิดการสะดุด หรือติดขัดจนทำให้เสียจังหวะของเพลง นักดนตรีทุกคนในวงจะฟังเสียงการตีกลองม้งคละในลักษณะการตีรัวไปเรื่อย ๆ เพื่อเป็นสัญญาณให้สมาชิกในวงรับรู้ว่าเป็นการเตรียมตัวเพื่อเปลี่ยนการบรรเลงสู่บทเพลงใหม่ เสมือนการส่งสัญญาณความพร้อมให้แก่สมาชิกทุกคนในวง ตามภาพตัวอย่างในรูปในภาพที่ 2 คือการตีรัวกลองม้งคละในส่วนท้ายของเพลงไม้สี่เพื่อเชื่อมต่อเข้าเพลงครุฑราชเหยียบกรวด

The diagram shows a musical score with three staves. The top staff is labeled 'กลองยี่น', the middle 'กลองหลอน', and the bottom 'กลองม้งคละ'. Above the staves, two red brackets indicate sections: 'ท้ายเพลงไม้สี่' (End of Song 4) and 'เริ่มเพลงครุฑราชเหยียบกรวด' (Start of Song 5). The mung klang staff shows a 'รัว' (drum roll) pattern with triplets. The number '58' is written above the first staff.

ภาพที่ 2 ตัวอย่างในตีกลองม้งคละช่วงต่อเพลง
(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

การให้สัญญาณในขั้นตอนการบรรเลงจบเพลง กลองม้งคละจะทำหน้าที่โดย นักดนตรีจะตีกลองม้งคละในลักษณะตีจากช้าและค่อย ๆ เร่งขึ้นไปจนถึงระดับเร็ว (Accelerando) แทรกมาในระหว่างเพลงเพื่อเป็นการบอกสัญญาณให้เตรียมจบเพลง ซึ่งเมื่อฟังแล้วเหมือนตีกลองม้งคละเพื่อตั้งจังหวะแทรกมาในขณะที่เครื่องอื่นยังคงตีจังหวะด้วยความเร็วปกติ จากนั้นเมื่อเสียงของกลองม้งคละอยู่ในลักษณะตีรัว เครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวงต้องบรรเลงในลักษณะตีรัวไปพร้อมกันทั้งวง เพื่อให้มีเสียงอีกทีกและอลังการก่อนบรรเลงจบเพลงอย่างพร้อมเพรียงกัน ตามภาพตัวอย่างในรูปในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างโน้ตกลองมังคละช่วงจบเพลงในเพลงไม้สี่
(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

2. ด้านสำเนียงการบรรเลง (Articulation)

รูปแบบกระสวนจังหวะของกลองมังคละ ของชมรมดนตรีพื้นบ้านมังคละจังหวัดพิษณุโลก พบว่ารูปแบบการบรรเลงกระสวนจังหวะในลักษณะแบบการตีกรอ ซึ่งในบทความนี้กำหนดให้สัญลักษณ์โน้ตแสดงถึงการตีกรอ คือ ซึ่งการตีกรอเป็นการดำรงรักษาและสืบทอดวิธีการดังกล่าวมาตั้งแต่สมัยอดีตและสามารถนำไปใช้บรรเลงร่วมกับทุกเพลงที่พบในการวิจัยครั้งนี้ วงดนตรีมังคละในพื้นที่ดังกล่าวนี้ยังคงให้ความสำคัญกับรูปแบบกระสวนจังหวะในลักษณะนี้มาก โดยสมาชิกส่วนใหญ่ทราบดีว่า หากการบรรเลงกลองมังคละ มีการแปรจังหวะออกไปมักวนกลับมาที่รูปแบบการตีกรอแบบนี้เสมอ จากข้อมูลภาคสนามเป็นที่ปรากฏเห็นชัดว่า สำเนียงและรูปแบบกระสวนจังหวะของกลองมังคละดังกล่าวเป็นสิ่งยึดถือและปฏิบัติกันมายาวนานในวัฒนธรรมของพื้นที่แห่งนี้ จนเป็นเอกลักษณ์ที่มีคุณค่า กลายเป็นแนวปฏิบัติสืบมาจนถึงปัจจุบัน รายละเอียดของสำเนียงการบรรเลงและกระสวนจังหวะ ดังตัวอย่างภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างโน้ตที่มีรูปแบบการตีกรอของกลองมังคละในเพลงไม้สี่
(ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

3. ด้านการสร้างวินัยและความรับผิดชอบ

นอกจากเอกลักษณ์ในด้าน การบรรเลงดนตรีแล้ว การบรรเลงกลองม้งคละยังส่งผลต่อการสร้างวินัย ความอดทน การมีสมาธิ และความรับผิดชอบต่อ นักดนตรีในวงม้งคละ กล่าวคือ ในการบรรเลงกลองม้งคละ นักดนตรีต้องบรรเลงรูปแบบกระสวนจังหวะหลักและพัฒนาจังหวะโดยนำมาร้อยเรียงสลับกันไปตลอดทั้งเพลง นักดนตรีต้องหมั่นฝึกฝนสมาธิในการบรรเลง มีความอดทน มีวินัยในการฝึกปฏิบัติ โดยสมาชิกในวงมีการนัดหมายเพื่อฝึกซ้อมร่วมกันทุกสัปดาห์ เพื่อให้การบรรเลงอยู่ในกรอบของกระสวนจังหวะหลักได้ และส่วนสำคัญคือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนภายในวงม้งคละ เพื่อให้การบรรเลงเป็นไปตามขนบ มีความไพเราะ เกิดสุนทรียะที่ดีต่อผู้ฟัง ดังนั้นผู้บรรเลงกลองม้งคละต้องตระหนักต่อการบรรเลง และพิจารณาการบรรเลงของตนอยู่เสมอ เช่น การตีกรอ หากบรรเลงไม่สอดคล้องหรือการแปรจังหวะไม่สอดคล้องกับเครื่องจังหวะหลัก อาจส่งผลต่อการบรรเลงของเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงได้ อีกทั้งการบรรเลงกลองม้งคละต้องบรรเลงด้วยสัดส่วนโน้ตที่มีความหนาแน่นมากกว่าเครื่องดนตรีอื่น ๆ นักดนตรีจำเป็นต้องใช้ความอดทนสูงในการบรรเลงตลอดงาน จากที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า การสร้างวินัยในการฝึกฝนและบรรเลงกลองม้งคละเป็นบทบาทหนึ่งที่จะนำพาการบรรเลงภาพรวมของวงให้บรรลุจุดหมายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และแฝงไว้ด้วยกุศโลบายของการพัฒนานักดนตรีรุ่นใหม่ให้มีความตั้งใจต่อการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านอย่างจริงจัง

4. ด้านธรรมเนียมปฏิบัติ

กลองม้งคละมีบทบาทในการสร้างสีสันต่อบทเพลงและมีความโดดเด่นของเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ โดยถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่เสมือนผู้นำของวง ซึ่งในแต่ละบทเพลงผู้บรรเลงกลองม้งคละต้องใช้ปฏิภาณไหวพริบ บรรเลงให้เสียงสอดแทรกโดดเด่นออกมาจากกลองยีนและกลองหลอน อีกทั้งยังมีหน้าที่เป็นผู้นำพาทั้งช่วงขึ้นเพลง ช่วงเปลี่ยนเพลง และช่วงจบเพลง ดังกล่าวข้างต้น แต่ในเพลงข้ามรับข้ามส่ง และเพลงปลักใหญ่ ผู้บรรเลงกลองม้งคละต้องลดบทบาทลงเพื่อทำหน้าที่สอดคล้องตามกระสวนจังหวะหลักจากกลองยีนและกลองหลอน ทั้งนี้ผู้บรรเลงกลองม้งคละต้องบรรเลงอยู่ในกรอบของกระสวนจังหวะหลัก ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัตินี้เป็นวิธีการเฉพาะที่เกิดขึ้นในชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละ เนื่องจากคุณประโยชน์ลูกพลับ ประธานชมรมดนตรีพื้นบ้าน จังหวัดพิษณุโลก ได้วางระบบและธรรมเนียมดังกล่าวนี้ให้เป็นแบบแผนเพื่อให้ให้นักดนตรีนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นการสะท้อนถึงการมีมารยาทที่ดีของนักดนตรีในวงและการให้เกียรตินักดนตรีคนอื่น ในวงอีกด้วย และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ไม่ปรากฏข้อมูลในการศึกษาด้านธรรมเนียมปฏิบัติของการบรรเลงกลองม้งคละที่แน่ชัด ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แสดงตัวอย่างโน้ตของการบรรเลงกลองม้งคละในลักษณะข้างต้นเพื่อแสดงให้เห็นรายละเอียดดังภาพที่ 5 และภาพที่ 6

ท่อนข้ามรับ
13

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

ท่อนข้ามส่ง
35

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

ภาพที่ 5 ตัวอย่างโน้ตกลองมิ่งคละรวเพื่อสอดรับในเพลงข้ามรับข้ามส่ง (ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

ท่อน 2
11

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

15

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

ท่อน 3
20

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

24

กลองยืน

กลองหลอน

กลองมิ่งคละ

ภาพที่ 6 ตัวอย่างโน้ตกลองมิ่งคละรวเพื่อสอดรับในเพลงปลักใหญ่ (ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

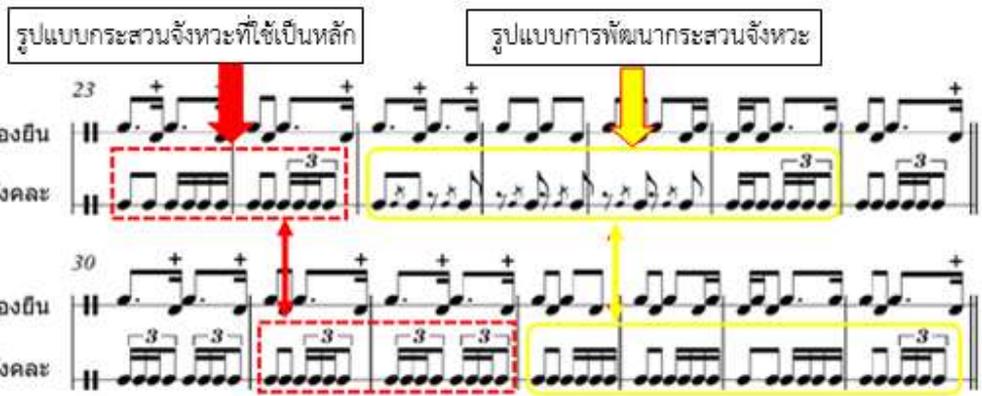
จากภาพตัวอย่างที่ 5-6 เห็นได้ว่าลักษณะการบรรเลงกลองม้งคละมีการบรรเลงเพื่อสอดรับตาม กระทบจังหวะของกลองยี่นและกลองหลอน โดยผู้บรรเลงต้องแปรกระบวนให้อยู่ในกรอบของกระบวน จังหวะหลัก มีลักษณะเช่นเดียวกับการสนทนาคือ มีประโยคถาม และประโยคตอบ ดังนั้นการฟังจึงเป็นทักษะ สำคัญในการบรรเลงลักษณะดังกล่าวนี้

5. ด้านความคิดสร้างสรรค์

ด้านความคิดสร้างสรรค์ของการบรรเลงกลองม้งคละ พบว่า รูปแบบการบรรเลงกลองม้งคละมีการ พัฒนาระบวนจังหวะในลักษณะการบรรเลงแบบต้นสด (improvisation) ในบางท่อน โดยการตีกลองม้งคละ ในจังหวะยกเพื่อทำหน้าที่เป็นการตีชุด เข้ามาสร้างสีสันให้กับท่อนเพลง ให้มีลักษณะเป็นการล้อกับกลองยี่น และกลองหลอน นักดนตรีที่บรรเลงกลองม้งคละจึงต้องใช้ไหวพริบ และทักษะการสร้างสรรค์การพัฒนา รูปแบบจังหวะเพิ่มเติมออกไปในขณะนั้น เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการบรรเลงดนตรีมีความแตกต่างออกไปจาก รูปแบบกระบวนจังหวะหลัก สามารถบรรเลงสร้างสรรค์ภายใต้กรอบของโครงสร้างในบทเพลงนั้น ๆ การพัฒนาระบวนจังหวะที่เกิดขึ้นมาจากประสบการณ์ในการบรรเลง และการฝึกฝนส่วนบุคคลเพื่อนำมา ต่อยอดและสร้างสรรค์กับเครื่องดนตรีชิ้นอื่นได้ลงตัว โดยแสดงไน้ตรูปแบบการพัฒนาระบวนจังหวะกลอง ม้งคละ ในภาพที่ 7 ดังนี้

รูปแบบกระบวนจังหวะที่ใช้เป็นหลัก

รูปแบบการพัฒนาระบวนจังหวะ

ภาพที่ 7 ตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาระบวนจังหวะกลองม้งคละในเพลงแก้งตบปลัก (ที่มา: ผู้เขียน, 2567)

การอภิปรายผล และบทสรุป

เอกลักษณ์การบรรเลงกลองม้งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยทำการ วิเคราะห์และสรุปผลได้เป็น 5 ด้าน โดยอภิปรายผลที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการให้สัญญาณ กลองม้งคละมีเอกลักษณ์ด้านการให้สัญญาณโดยการให้บุคคลอื่นภายในวง ได้รับรู้ช่วงเวลาที่จะทำการบรรเลง การเชื่อมต่อบทเพลง และการลงจบของการบรรเลง ซึ่งในวงดนตรีม้งคละ

จะใช้การตีกลองม้งคละแบบตีรววยาวเพื่อเป็นการสื่อสัญญาณดังกล่าวโดยไม่ต้องใช้เป็นคำพูดสื่อสาร สอดคล้องกับ Rojanatrakul (2009, pp. 55-59) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์หน้าทับเพลงจากวงดนตรีม้งคละ เป็นโน้ตสากล พบว่า กลองม้งคละเป็นเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ในขณะที่บรรเลงจะมีเสียงที่ดัง กึกก้อง จนทำให้ผู้ที่อยู่ในระยะไกลสามารถได้ยินอย่างชัดเจน บทบาทและหน้าที่มีด้วยกันหลายรูปแบบ เช่น เป็นสัญลักษณ์ในการขึ้นนำ การลงจบ เป็นตัวตลกคอยหยอกล้อกับเครื่องดนตรีภายในวง และเป็น สัญลักษณ์ในการเปลี่ยนกระสวนจังหวะของเพลงแต่ละเพลง นอกจากนี้การให้สัญญาณจากกลองม้งคละยัง แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญา ในการคิดกระบวนการเหล่านี้ของนักดนตรีในอดีต ซึ่งในสังคมนอกจากสัญญาณที่ ใช้สื่อสารกันเฉพาะกลุ่มแล้วนั้น มนุษย์ยังคงใช้กระบวนการเหล่านี้ในสังคมรอบกว้างด้วย และสอดคล้องกับ Smithidhamma (2002, pp. 1-5) ได้กล่าวถึงเรื่องการประโคนฆ้องกลองในดนตรีพื้นบ้านคนเมืองเหนือไว้ว่า ในโคลงนิราศหริภุญไชย ได้รจนาไว้ไม่น้อยกว่า 500 ปีมาแล้วแสดงให้เห็นว่าฆ้องกับกลองเป็นของคู่กัน อัน ว่าฆ้อง กลอง และแสง สามอย่างนี้เมื่อมาประสมวงกันแล้วสามารถเป็นวงแห่ฆ้อง แห่กลองได้สารพัดรูปแบบ เช่น วงกลองสิ่งหม้อ วงกลองปู้แจ้ วงกลองยาว วงกลองมองเซิง วงกลองตกลั้ง หรือวงกลองตั้งโอง วงดนตรี เหล่านี้ชาวบ้านทางเหนือบางคนเรียกง่าย ๆ ว่า วงแห่ วงฆ้องกลอง หรือแห่ฆ้องแห่กลอง ซึ่งเป็นวงที่ใช้ทั่วไป ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ด้านสำเนียงการบรรเลง ด้วยรูปแบบกระสวนจังหวะการบรรเลงกลองม้งคละของชมรมดนตรี พื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลกที่มีรูปแบบกระสวนจังหวะการตีแบบการกรอ โดยใช้เป็นส่วนใหญ่ในทุกบท เพลง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสำเนียงที่มีเอกลักษณ์ของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลกที่มีความ โดดเด่น อีกทั้งการบรรเลงแบบการกรอนี้ นักดนตรียังคงสืบทอดและรักษาไว้ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ฟัง หรือนักดนตรีที่เล่นวงม้งคละจะสามารถทราบได้ทันทีว่าสำเนียงการบรรเลงแบบนี้คือวงม้งคละจากที่ใด ซึ่งเอกลักษณ์ดังกล่าวในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านจะมีสำเนียงเฉพาะถิ่น ดังสอดคล้องกับ Khotchawong (1999, pp. 75-82) ได้กล่าวถึงดนตรีพื้นบ้านในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านไทยทุกชนิดไว้ว่า ดนตรีพื้นบ้านเป็น ดนตรีที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้นด้วยการร้องหรือบรรเลงโดยชาวบ้าน มีลักษณะดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น แต่ละท้องถิ่นมีดนตรีที่มีสำเนียง ทำนอง และจังหวะลีลาเป็นของตนเอง เมื่อบรรเลงแล้วผู้ฟัง สามารถรับรู้ได้ทันทีว่าเป็นดนตรีของท้องถิ่นใด โดยสำเนียงกลองม้งคละนี้ยังส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่สมัยอดีต ถึงปัจจุบันจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ยึดถือกันของชมรมดนตรีพื้นบ้านดังกล่าว และสอดคล้องกับ Boonsom (2005, pp. 14-15) กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึงแนวทางการประพฤติปฏิบัติ การดำเนินชีวิตที่ดีงาม เป็นสิ่ง ที่สะสมสืบทอดและแพร่ขยายมาเป็นเวลาอันยาวนานในแต่ละกลุ่มชนของมนุษย์

ด้านการสร้างวินัยและความรับผิดชอบ เอกลักษณ์ด้านการสร้างวินัยและความรับผิดชอบในการ บรรเลงกลองม้งคละสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการฝึกฝนที่ต้องอาศัยความอดทน สมาธิ และการมีวินัยอย่าง ต่อเนื่อง นักดนตรีที่ทำหน้าที่บรรเลงกลองม้งคละจำเป็นต้องรักษารูปแบบกระสวนจังหวะตลอดทั้งบทเพลง

ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้พลังทางร่างกายและจิตใจควบคู่กัน อีกทั้งต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกิจกรรมการแสดงอย่างสมบูรณ์ วินัยและความรับผิดชอบนั้น ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการบรรเลงเพลงในระดับปัจเจก แต่ยังส่งผลในระดับวัฒนธรรมทางจิตใจ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างอุปนิสัยแห่งความอดทน ความร่วมมือ และการเคารพतिकากกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ Boonsing (2001) ที่มองว่าวัฒนธรรมคือผลรวมของพฤติกรรม ค่านิยม และการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมที่สืบทอดกันมา จนหล่อหลอมเป็นลักษณะนิสัยร่วมของกลุ่มชน

อย่างไรก็ดี ในบริบทของวัฒนธรรมร่วมสมัย อาจตั้งคำถามว่าความเข้มงวดในวินัยดังกล่าวจะสามารถดึงดูดคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในวงดนตรีที่บ้านได้มากนักน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับแนวดนตรีร่วมสมัยที่เปิดโอกาสให้ผู้เล่นสามารถแสดงออกได้อย่างเสรีและยืดหยุ่นมากกว่า (Turino, 2008)

ด้านธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดกันในการบรรเลงกลองมิ่งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลก สะท้อนให้เห็นถึงความเคารพในแบบแผนที่มีมาแต่เดิม โดยผู้บรรเลงกลองมิ่งคละต้องสอดคล้องกับจังหวะที่ผู้นำกำหนด และรักษาโครงสร้างจังหวะหลักไม่ให้ขัดแย้งกับบทบาทของเครื่องดนตรีอื่น การกระทำเช่นนี้แสดงถึงความเคารพซึ่งกันและกันภายในวง และเป็นการยึดถือขนบธรรมเนียมร่วมกันของกลุ่มอย่างเคร่งครัด แนวปฏิบัติเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีมานุษยวัฒนธรรมสัมพันธ์ของ Pidokrajt (2020) ซึ่งอธิบายว่ามนุษย์พัฒนาและสืบทอดวัฒนธรรมผ่านการปรับตัว การเรียนรู้ และการสร้างความหมายร่วมในกลุ่ม โดยเฉพาะในมิติของภาษา ขนบธรรมเนียม ความเชื่อ และศิลปวัฒนธรรม รวมถึงดนตรี อย่างไรก็ตาม อาจพิจารณาในอีกแง่หนึ่งว่าการยึดถือธรรมเนียมอย่างเคร่งครัดอาจกลายเป็นข้อจำกัดต่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ในดนตรีพื้นบ้าน โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังที่ Nettl (2005) ชี้ว่า การยึดติดกับรูปแบบดั้งเดิมมากเกินไปอาจขัดขวางการพัฒนาดนตรีให้ตอบสนองต่อสังคมสมัยใหม่

ด้านความคิดสร้างสรรค์ การบรรเลงกลองมิ่งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านมิ่งคละจังหวัดพิษณุโลก ยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในการพัฒนากระบวนจังหวะผ่านการด้นสด (improvisation) ซึ่งผู้บรรเลงสามารถดัดแปลงจังหวะดั้งเดิมให้มีความหลากหลายและน่าสนใจยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบของการซ้ำ การแปร และการพัฒนาจังหวะใหม่

ลักษณะการสร้างสรรคเช่นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการวิเคราะห์ดนตรีตะวันตกของ Sokiyanurak (2001) ที่กล่าวถึง “หน่วยจังหวะย่อยเอก” (rhythmic motif) ซึ่งสามารถนำไปใช้ซ้ำ ดัดแปลง หรือขยายเพื่อสร้างความหลากหลายในการบรรเลง นอกจากนี้ Nettl (2005) ยังกล่าวว่า การด้นสดในดนตรีพื้นบ้านถือเป็น “cultural statement” หรือการแสดงออกเชิงวัฒนธรรมที่แสดงถึงตัวตนของผู้เล่นและกลุ่มวัฒนธรรมของตน

ซึ่งในบริบทของกลองม้งคละ การดนตรีไม่เพียงสะท้อนทักษะทางดนตรีเท่านั้น แต่ยังสะท้อนพลวัตทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ยังมีชีวิตชีวาและพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนอย่างสร้างสรรค์

จากเอกลักษณ์การบรรเลงกลองม้งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 5 ด้านที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงนัยที่แฝงอยู่ทั้งการบรรเลงและการฝึกซ้อมต่าง ๆ นักดนตรีวงม้งคละของชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลกยังคงยึดถือปฏิบัติกันอย่างยอมรับเป็นวัฒนธรรมอย่างไม่บกพร่องและทุกคนยังเป็นส่วนที่ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมเหล่านี้ให้คงอยู่ เพราะวงดนตรีพื้นบ้านลักษณะนี้ช่วยสร้างความบันเทิงและประกอบกิจกรรม พิธีกรรมต่าง ๆ ของสังคมนั้น ๆ ดังที่ Kuabutr (2020, pp. 51-62) ได้ศึกษาเรื่องพิธีไหว้ครูดนตรีม้งคละ พบว่าการประกอบพิธีไหว้ครูประจำปีนิยมจัดที่บ้านของหัวหน้าวง วงดนตรีม้งคละของจังหวัดพิษณุโลกจะมารวมตัวกันที่ชมรมดนตรีม้งคละจังหวัดพิษณุโลก แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันยังคงมีการใช้ดนตรีม้งคละประกอบพิธีกรรมอย่างชัดเจน

ฉะนั้นการรักษาเอกลักษณ์ของการบรรเลงกลองม้งคละจึงสะท้อนให้เห็นถึงนักดนตรีที่บรรเลงเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ในวงว่าทุกคนต่างมีส่วนร่วมเพื่อบำรุงวัฒนธรรมไว้ให้ปรากฏในสังคมปัจจุบันอย่างมีแบบแผน ซึ่งสอดคล้องกับ Chasuwan (1999, pp. 6-7) ได้กล่าวถึงดนตรีในชีวิตประจำวันของคนเราไปจนถึงสู่พิธีกรรมไว้ว่า ดนตรีมีบทบาทและเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย นับตั้งแต่เกิดก็จะมีบทเพลงขับกล่อม เมื่อเติบโตขึ้นสู่วัยเฒ่าเรียนดนตรีก็เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาที่เรียน และเป็นส่วนประกอบของกิจกรรมต่าง ๆ ดนตรีจะมีส่วนในการให้ความบันเทิง ผ่อนคลาย รวมทั้งใช้การดนตรีเป็นเพื่อนในขณะทำงาน และนอกจากนั้นตามวัฒนธรรมไทยยังมีพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตซึ่งใช้ดนตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรม

นอกจากนี้พบว่า การบรรเลงกลองม้งคละเป็นกิจกรรมที่สะท้อนความสัมพันธ์ของสมาชิกในวงอย่างลึกซึ้ง ตั้งแต่การให้เกียรติกันในลำดับการบรรเลง ไปจนถึงธรรมเนียมปฏิบัติที่ห้ามทับหน้าที่ของเครื่องดนตรีอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า musicking เป็นวิธีที่มนุษย์ใช้ในการ “สร้างแบบจำลองของความสัมพันธ์ทางสังคม” (Small, 1998, p. 13) กล่าวคือ การฟังเสียงกลองยี่นและกลองหลอน เพื่อบรรเลงกลองม้งคละให้สอดคล้องอย่างเหมาะสม เป็นการเคารพ “บทบาทของผู้อื่น” ผ่านการกระทำทางดนตรี

โดยเอกลักษณ์ที่ปรากฏขึ้นนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัยที่ได้เก็บข้อมูลจากภาคสนามสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ที่ปรากฏในการบรรเลงกลองม้งคละในชมรมดนตรีพื้นบ้านม้งคละจังหวัดพิษณุโลกที่มีความโดดเด่น และเป็นแนวปฏิบัติที่ดี ที่ควรค่าต่อการนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างวงดนตรีพื้นบ้านที่มีมาตรฐานต่อไป ทั้งนี้ดนตรีม้งคละเป็นดนตรีพื้นบ้านที่โดดเด่นในหลายพื้นที่ทั้งจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดใกล้เคียงคือ สุโขทัยและอุดรธานี ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถศึกษาองค์ความรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ในการบรรเลงม้งคละของจังหวัดอื่น ๆ เพื่อสร้างองค์ความรู้ในวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง

References

- Boonsing, N. (2001). *Thai culture*. Phatthana Suksa Publishing.
- Boonsom, W. (2005). *Thai arts and culture: Threads from the past*. Pyramid Karnpim.
- Bunmuang, U. (2019). Mangkala Phitsanulok: Orchestation, rituals and beliefs. *Nakabutr Review Journal, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 11(3), 155-164.
- Chasuwan, S. (1999). *Music and healing*. Printing Center, Suan Sunandha Rajabhat Institute.
- Department of Cultural Promotion. (2024). *Performing arts: Mangkla*. <http://ich.culture.go.th/article/detail/673aec283a1da799f45aef1e>
- Khotchawong, P. (1999). *Southern Thai folk music culture*. Faculty of Fine and Applied Arts (Establishment Project), Songkhla Rajabhat Institute.
- Kuabutr, K. (2020). The Mangkala Wai Khru Ceremony. *The Golden Teak: Humanities and Social Sciences Journal*, 26(1), 51-62.
- Nettl, B. (2005). *The study of ethnomusicology: Thirty-one issues and concepts* (2nd ed.). University of Illinois Press.
- Pidokrajt, N. (2020). *Theory for music research and contents*. Naduriyang Printing.
- Rojanatrakul, S. (2009). *Analysis of rhythmic patterns in mangka music, from folk to western notation* [Research report]. Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University.
- Santasombat, Y. (1994). *Humans and culture*. Thammasat University Press.
- Small, C. (1998). *Musicking: The meanings of performing and listening*. Wesleyan University Press.
- Smithidhamma, N. (2002). *Northern Thai folk music*. Office of Art and Culture, Lampang Rajabhat Institute.
- Soktayanurak, N. (2001). *Musical forms and analysis* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press.
- Teerakul, S. (2019). Klong Yuen-Klong Lorn in Mangkla music of lower northern Thailand. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University*, 6(1), 64-79.
- Turino, T. (2008). *Music as social life: The politics of participation*. University of Chicago Press.